

Автор на основі аналізу процесів пізнання та відбиття їх у свідомості та мові визначає механізми виникнення когнітивних девіацій. Розглядає підходи різних дослідників до визначення й класифікації помилок, що зумовлені особливостями людського пізнання.

Ключові слова: *пізнання, сприймання, первинна і вторинна мови, норма, відхилення, когнітивна девіація.*

Summary. *In the article the attempt of scientific interpretation of concept "mistake" in cognitive aspect is made. On the basis of cognition processes analysis and their reflection in consciousness and speech the author defines the mechanisms of cognitive deviations origin. Different scientists' approaches to defining and classification of mistakes, which are caused by peculiarities of human's cognition, are studied.*

In cognitive aspect the linguistic mistakes are differently interpreted. Some researchers study them as systematic mistakes in thinking or as the stereotyped deviations, which appeared on the basis of dysfunctional convictions, which got into cognitive schemes and may be easily identified while analysis of thoughts. The character of linguistic deviations is related with cognitive human's activity, his individual linguistic activity, his mental system of concepts mastering, with the help of native or foreign languages etc. At the same time the last kind of the activity may become the cause of interlingual deviations, as learning of the foreign language is the cognitive process, which reflects in the system of intermediate language (one on cognitive systems of the consciousness which exist in parallel with the primary linguistic system), in result of system and communicative characteristics of foreign language units ignoring on all its levels.

From one side, cognitive mistakes are interpreted as the norm deviation, form the other side – as the source of the experience. As the experience cannot be formed only through the rules mastering, the way to it runs through mistakes overcoming. That is why every noticed mistake in cognitive science is mostly interpreted as the valuable experience, which is the peculiar mover of development of cognition subject and of such mental conceptions as language and system of concepts.

Key words: *cognition, perception, primary and secondary languages, norm, deviation, cognitive deviation.*

Отримано: 9.02.2015 р.

УДК 81'373.231-053.31:81'276.11(477.83-25)

Дуда Л.Є.

МОТИВИ ВИБОРУ ІМЕН У СЕРЕДОВИЩІ НЕЗАМОЖНИХ ПРОШАРКІВ М. ЛЬВОВА (ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТ.)

До питання мотивів найменування звертаються представники різних лінгвістичних традицій, досліджуючи їх на матеріалі білоруської, польської, російської, української мов (праці Ш. Аннакличева, Л. Белея, В. Івашка, Л. Луньо, В. Ніконова, С. Пахомової, П. Чучки, Е. Брези, М. Чапліцкої, М. Гурного та ін.).

Оскільки львівський іменник все ще потребує свого аналізу, в статті на матеріалі метричних книг греко-католицької церкви Св. Параскеви за 1900–1943 рр. з'ясуємо: 1) мотиви вибору імен (на основі позалінгвальної інформації метричних книг) та 2) вибір імен для новонароджених у сім'ях з низьким соціально-професійним статусом батьків. Для цього 11 тис. ім'явживань, отриманих з 1000 латиномовних та 1 376 україномовних метричних записів про хрещення парафіян у львівській греко-католицькій консисторії, проаналізуємо за допомогою методу кореляцій (дав змогу виокремити системні зв'язки між іменами та соціальними чинниками, зокрема соціально-професійним статусом особи), методу соціолінгвістичної інтерпретації (посприяв виокремленню одинадцяти соціально-професійних груп львів'ян першої половини ХХ ст.) та методу соціолінгвістичної реконструкції (допоміг відтворити чинники вибору імен для новонароджених). Елементи кількісного методу посприяли створенню частотної характеристики антропоодиниць та визначення потужності дії конкретних чинників найменування.

Розроблена методика дозволила виокремити чинники найменування, а також обґрунтувати належність львів'ян до одинадцяти соціально-професійних прошарків, зокрема представників вільних професій, службовців, підприємців (купців, власників майна), військовиків, ремісників, робітників, заробітчан, прислуги, осіб без зазначеного в метриках статусу, матерів-одиначок, повитух.

Належність особи до професійної соціограпу паралельно моделювало її суспільний статус. У XIX – першій половині XX ст. робітники, ремісники, особи без зазначеного роду діяльності, прислуга (до якої також відносились матері-одиначки) належали до нижчих верств населення. Представники вільних професій, службовці, підприємці були суспільною верхівкою міста.

Метричні книги про мотиви вибору імен

Опрацьовані метричні записи містили інформацію: рік запису, ім'я новонародженого, порядковий номер метричного запису, дата народження та дата хрещення дитини, ім'я та статус батька, ім'я та статус матері, ім'я та статус хрещеного батька, ім'я та статус хрещеної матері, ім'я баби-повитухи (див. Таблицю¹).

Таблиця

Рік	Ім'я	№	д.народж.	д. хрещ.	батько	статус	матір	статус	хрещ. б.	статус	хрещ.м.	статус	п.
1913	Michaël	95	16.04.1913	20.04.1913	–	–	Helena	famula	Stephanus	operarius	Marine	–	Anna

Тогочасні записи в метричних книгах львівської греко-католицької консисторії здійснювалися двома мовами: латинською – упродовж 1900–1922, 1925–1930, 1938 років та українською – у 1923–1924, 1931–1937, 1939–1943 рр.

На основі лінгвальної та позалінгвальної інформації метричних книг виокремлено релігійний чинник, імена батьків, хрещених батьків та баби-повитухи як мотиви вибору найменувань для новонароджених.

Релігійний чинник. Його дію засвідчує співвідношення дат народження і хрещення новонародженого з церковним календарем. Для найменування дитини львів'яни обирали ім'я святого (агіонім), день вшанування якого збігався або наближався до дня народження чи хрестин новонародженого. Як вважають дослідники, ім'я для дитини можна було вибирати від першого до восьмого дня тижня (оскільки Ісус отримав ім'я на восьмий день після Різдва [3, 145; 5, 38–39]), а також зважаючи на попередні дати календаря [1, 26]. Тому, визначаючи вплив агіоніма на вибір найменування, враховуємо вісім (рідко десять) днів до і після дат народження чи хрещення. Наприклад, якщо дитина народилася або була охрещена упродовж 3–22 липня й отримала ім'я Petrus, очевидно, що на вибір імені новонародженого вплинув релігійний чинник, адже у греко-католицькому обряді Ап. Петра вшановують 12 липня.

Використання імені батька або імені матері. У селянських сім'ях першого сина часто називали іменем батька, а першу дочку – іменем матері, визначаючи таким чином прямих продовжувачів роду. Появі однойменності в межах однієї сім'ї або родини сприяли: забезпечення здоров'я дитини; віра, що повторюване ім'я здатне припинити народжуваність; свавілля священика; скорочення репертуару імен. На думку С. Пахомової, вибір однакових імен відбувався ще в дохристиянські часи (віра в Рода – патрона сім'ї виявлялася в антропонімічній пов'язаності родин [4, 65–66]). Зібраний у статті ілюстративний матеріал дозволяє дотримуватися такого підходу: якщо в метриках зафіксовано, наприклад, ім'я батька *Stephanus*, а в рубриці «ім'я новонародженого» присутні антропоодиночці *Stephanus* або *Adamus-Stephanus* чи *Stephania-Joanna*, то це засвідчує використання імені батька як чинника найменування. Або: якщо ім'я матері *Josepha* співпадає з найменуванням дитини – *Josepha*, *Josephus* чи у випадку багатоконпонентної назви – *Joanna-Josepha*, то ім'я матері слугує чинником вибору найменування.

Використання імені хрещеного батька або імені хрещеної матері. Вірування про вплив долі та характеру хрещених на життя дитини, з одного боку, та сподівання батьків на матеріальну допомогу кумів під час зростання похресника, з іншого, зумовлювали вибір імені новонародженому. Наприклад, ім'я хрещеного батька *Carolus* співпадає з компонентом найменування новонародженого *Carolus-Casimirus*, а рідковживане ім'я *Susanna* спільне для хрещеної матері та новонародженої.

Використання імені баби-повитухи. Як правило, дію чинника підтверджують імена новонароджених дівчат, що, очевидно, з'явилися на світ під час важких пологів, успішність яких залежала від вправності та умінь повитухи. Наприклад, зафіксовано однакове ім'я повитухи та новонародженої *Anna*.

Вибір імен у сім'ях з низьким соціально-професійним статусом батьків

Незamoжні прошарки тогочасного міста представляли заробітчани, прислуга, матері-одиначки.

Соціально-професійну групу «заробітчани» формують 171 латиномовний та 44 україномовних метричних записів.

Серед мотивів вибору імен найпотужнішим був релігійний чинник, який зумовив появу 40,9% іменних компонентів латиномовного іменника та 43,19% україномовного, напр. *Orest-*

Demetrius (П 1929,89)², народжений 10 листопада (8 листопада – св. Дмитрія), *Olga-Parasceva* (П 1910,212), народжена 9 листопада, у переддень вшанування св. Параскеви. *Роман-Михаїл* (П 1924,96) охрещений 21 вересня (19 вересня – Арх. Михаїла), *Євстахія-Михалина* (П 1923,49), народжена 4 травня у день вшанування св. Євстахія. Агіоніми зазвичай впливали на другу частину назв.

Одноіменність між хрещеними батьками та новонародженими ілюструють 13,5% латиномовних записів, з яких 4,7% виявили вплив імені хрещеного та 8,8% – хрещеної матері, напр. *Theodorus* /новонароджений/ ← *Theodorus* /хрещений/ (П 1904,21), *Elias* /новонароджений/ ← *Elias* /хрещений/ (П 1912,122), *Anasnasia-Angela* /новонароджена/ ← *Angela* /хрещена/ (П 1911,188), *Euphrosina* /новонароджена/ ← *Euphrosina* /хрещена/ (П 1914,127).

В україномовних записах ім'я хрещеного батька вплинуло на вибір імен або іменних компонентів у трьох записах. Особливістю було те, що найменування хрещеного зафіксовані як загальноживані українські відповідники імен, а імена новонароджених – у церковному варіанті (крім останнього прикладу): *Йосиф* /новонароджений/ ← *Йосиф* /хрещений/ (П 1923,17), *Іоанн-Роман* /новонароджений/ ← Іван /хрещений/ (П 1924,18), *Роман-Михаїл* /новонароджений/ ← Михаїл /хрещений/ (П 1934,16). Така різноваріантність можливо була зумовлена дотриманням норм запису церковних варіантів імен в основному щодо головної рубрики метричного запису – імені новонародженого.

Вплив імен батька та імені матері на вибір антропонімів був однаковим і зумовив появу 1,8% чоловічих та 1,8% жіночих латиномовних найменувань, напр. *Joannes-Basilius* /новонароджений/ ← *Basilius* /батько/ (П 1907,31), *Vladimirus-Michael* /новонароджений/ ← *Vladimirus* /батько/ (П 1910,187), *Julia-Helena* /новонароджена/ ← *Julia* /матір/ (П 1908,91).

Метричні записи засвідчили, що вплив імен батька або матері часто супроводжував інший чинник найменування – імені хрещених батьків, напр.: *Iosepha-Catharina* /новонароджена/ ← *Josepha* /матір/, *Catharina* /хрещена/ (П 1927,36), *Joannes-Basilius* /новонароджений/ ← *Basilius* /батько/, *Joannes* /хрещений/ (П 1907,31), *Євстахія-Михалина* /новонароджена/ ← *Михаїл* /батько/, *Михалина* /хрещена/ (П 1923,49), *Марія* /новонароджена/ ← *Марія* /матір/, *Марія* /хрещена/ (П 1923,42).

Також виявлено антропонім, у якому вибір другого компонента зумовили два чинники – релігійний та ім'я хрещеної матері – *Іоанна-Агафія* (П 1909,64), народжена 25 лютого (18 лютого св. Агафії) ← *Ahaphia* /хрещена/.

Ім'я повитухи як чинник вибору найменувань зумовило появу 2,9% латиномовних імен новонароджених, напр. *Anna* /новонароджена/ ← *Anna* /повитуха/ (П 1913,178), *Maria-Helena* /новонароджена/ ← *Maria* /повитуха/ (П 1906,35). Метричні записи українською мовою зберегли один запис: *Ірена-Марія* /новонароджена/ ← *Марія* /повитуха/ (П 1924,98).

Усі перелічені чинники впливу дозволили реконструювати мотиви вибору 40,3% латиномовних найменувань та 59% україномовних.

Соціально-професійну групу «прислуга» представляють 1,3% мешканців Львова першої половини ХХ ст. Греко-католицькі метрики містять 21 латиномовний та 2 україномовних записів про народження дітей у сім'ях прислуги. Кількісна різниця записів латинською та українською мовами може бути зумовлена небажанням батьків фіксувати у метриках власний низький соціальний статус, особливо рідною мовою. Так, латиномовні метрики містять записи з визначенням *fatulus* – прислуга; в метриках українською мовою у значенні «прислуги» також використовують лексему *челядник* (П 1933,59; 1934,2). Свідоме замовчування власного низького статусу прислуги зумовило неузгодження метричних даних з інформацією переписів, згідно яких прислуга належала до трьох найбільших груп населення тогочасного Львова, поряд зі службовцями та представниками вільних професій [6, 48].

Латиномовний іменник дітей прислуги містив 18 різних найменувань.

Серед чинників вибору імен найпотужнішим був релігійний, який зумовив появу 9 найменувань. Наприклад, імена *Philippus-Josephus* (П 1903,40), народжений 27 листопада у день вшанування св. Филипа, *Antonina-Francisca* (П 1913,99), охрещена 17 квітня, у день вшанування св. Антонія.

У застосуванні принципу однайнаменування були активними лише чоловічі імена – батька та хрещеного батька: *Josephus* /новонароджений/ ← *Josephus* /батько/ (П 1901,36); *Michael* /новонароджений/ ← *Michael* /батько/ (П 1901,240); *Petrus* /новонароджений/ ← *Petrus* /батько/ (П 1905,185); *Josephus-Eustachius* /новонароджений/ ← *Josephus* /хрещений/ (П 1902,12).

Зафіксовано запис, у якому дія чинників накладається: ім'я новонародженого співпадало з іменами батька та хрещеного – *Elias* /новонароджений/, *Elias* /батько/, *Elias* /хрещений/ (П 1915,162), до того ж хлопець народився 1 серпня у переддень вшанування св. Іллі – (лат. *Elias*).

Пасивність імен матері, хрещеної та повитухи у виборі найменувань зумовлена фіксацією народження лише трьох дівчат у соціально-професійній групі «прислуга».

Загалом, у результаті дії чинників виявлено мотивацію вибору половини назв латиномовного іменника дітей, народжених у сім'ях прислуги.

Україномовні метрики зберегли два метричні записи про хрещення дітей челядників. Імена новонароджених двокомпонентні й поєднують у собі традиційні для української антропосистеми одиниці: *Марія-Євгенія* (П 1933,59), *Іван-Дмитро* (П 1934,2). Вплив чинників вибору імен не встановлено.

Соціально-професійну групу «матерів-одиначок» формують 300 записів про народження дітей у неповній сім'ї, з них 146 латиномовних записів та 154 україномовних.

Серед мотивів найменування найпотужнішим був релігійний чинник, який зумовив появу 37% назв у латиномовному іменнику та 36,4% – в україномовному. Виявлені дати народження і хрещення позашлюбних дітей дозволяють стверджувати про три тенденції. Перша: дітей хрестили в день їхнього народження, навіть якщо це не була неділя, напр.: *Nicolaus* (П 1903,95), народжений і охрещений у понеділок 17 травня 1903 р., *Anna* (П 1916,25), народжена і охрещена в четвер 20 лютого 1916 р., *Євстахій* (П 1924,54), народжений і охрещений в неділю 28 квітня 1924 р., *Іван-Петро* (П 1936,52), народжений і охрещений в суботу 4 липня 1936 р. Друга тенденція: дітей хрестили в найближчу неділю після їхнього народження, напр.: *Michaël* (П 1913,95), народжений 16 квітня 1913 р., охрещений 20 квітня 1913 р., *Stephania* (П 1906,301), народжена 12 грудня 1906 р., охрещена 16 грудня 1906 р., *Роман* (П 1941,126), народжений 10 листопада 1941 р., охрещений 6 листопада 1941 р. Третя тенденція: хрещення позашлюбної дитини могло відбутися через півроку, рік від дня народження, напр.: *Joannes* (П 1905,132), народжений 27 червня 1904 р., охрещений 2 січня 1905 р., *Christina-Ioanna* (П 1927,11), народжена 25 вересня 1926 р., охрещена 23 січня 1927 р., *Володимир* (П 1923,76), народжений 6 січня 1921 р., охрещений 15 липня 1923 р., *Ігор-Мирослав* (П 1933,41), народжений 15 липня 1933 р., охрещений 15 квітня 1934 р.

За цим явищем поставало суспільне ставлення до позашлюбної дитини та породіллі. Так, за умови швидкого хрещення мати-одиначка отримувала духовний захист для немовляти від негативно налаштованого оточення (хоча і тривале зволікання з обрядом хрестин, очевидно, теж сприяло відверненню загостреної уваги соціуму до народження позашлюбної дитини). Отже, час хрестин, як церковний ритуал, відіграв важливу роль при виборі імені для незаконнонароджених дітей. У третині випадків найменувань, мотивованих церковним календарем, використано саме дату хрещення. Явище ілюструють метричні записи: *Antonia* (П 1907,24), охрещена 20 січня, у переддень вшанування св. Антонія 21 січня, *Michael* (П 1921,79), охрещений 18 вересня, у переддень вшанування св. Михаїла, *Gregorius* (П 1912,32), охрещений 7 лютого в день св. Григорія, *Степан* (П 1941,127), охрещений 23 листопада, у переддень св. Стефана, *Олексій* (П 1942,47), охрещений 16 серпня (22 серпня вшановують св. Олексія).

Аналіз метричних записів незаконнонароджених свідчить про те, що у першій половині ХХ ст. відбувся занепад традиції давати незвичні, негативно марковані імена позашлюбним дітям, використовуючи пасивний репертуар церковного календаря. Наприклад, зафіксовано метричні записи, в яких новонароджену названо *Христина* (П 1943,22), хоча в день народження дівчинки вшановували св. *Харитину*.

Опрацьований матеріал виявив високий показник однайменувань між хрещеними батьками та позашлюбними дітьми: 16,2% в латиномовному та 12,3% в україномовному іменниках. Показники є свідченням збереження мотивів найменування з попередніх століть, коли хрещені батьки вважалися не лише духовними, а й матеріальними опікунами незаконнонародженого. З опрацьованих метрик довідуємося, що хрещені батьки позашлюбних дітей були робітниками та ремісниками, у поодиноких випадках – підприємцями, військовими та урядовцями. Їхні імена передавалися новонародженим або слугували компонентами складних назв, напр.: *Michaël* /новонароджений/ ← *Michaël* /хрещений/ (П 1912,202), *Vladimirüs* /новонароджений/ (П 1910,1) ← *Vladimirüs* /хрещений/, *Antonia* /новонароджена/ ← *Antonia* /хрещена/ (П 1907,24), *Catharina* /новонароджена/ ← *Catharina* /хрещена/ (П 1906,241), *Adamus-Josephus* /новонароджений/ ← *Adamus* /хрещений/ (П 1938,90), *Nicolaüs-Vladimirüs* /новонароджений/ ← *Nicolaüs* /хрещений/ (П 1919,96), *Йосиф-Петро* /новонароджений/ ← *Йосиф* /хрещений/ (П 1924,52), *Йоанна-Францішка* /новонароджена/ ← *Францішка* /хрещена/ (П 1924,62), *Олена-Михайлина* ← *Олена* /хрещена/ (П 1931,82).

Зафіксовано латиномовний метричний запис, у якому ім'я хрещеного батька послужило компонентом для творення складного імені похресниці: *Christina-Ioanna* (П 19127,11), а в україномовному записів ім'я хрещеної матері послужило компонентом складного найменування похресника: *Зенон-Михайло* (П 1933,11). Стереотип, що позашлюбні діти приносять щасливу

долю [2, 206], визначив появу двокомпонентного імені Олена-Іванна (П 1931,94) від імен хрещених батьків *Олени* та *Івана*.

Вибір імен для новонароджених дівчат відбувався також під впливом антропонімів баби-повитухи. Більший показник зафіксовано в латиномовному іменнику новонароджених – 4,1%, напр. *Thecla* /новонароджена/ ← *Thecla* /повитуха/ (П 1901,49), *Anna* /новонароджена/ ← *Anna* /повитуха/ (П 1911,59), *Maria* /новонароджена/ ← *Maria* /повитуха/ (П 1915,184). Україномовні метрики зберегли 1,9% записів, у яких ім'я повитухи слугувало частиною складної назви дитини: *Анна-Дарія* /новонароджена/ ← *Анна* /повитуха/ (П 1931,49), *Софія-Сузанна* /новонароджена/ ← *Софія* /повитуха/ (П 1938,58). Однонайменуванню повитухи і новонародженої могли сприяти важкі пологи.

Найменшу кількість антропонімів мотивувало ім'я матері-одиначки – 2,6% (0,7% в латиномовному іменнику та 1,9% в україномовному). Наприклад: *Maria* /новонароджена/ ← *Maria* /матір/ (П 1908,270), *Єва-Любов* /новонароджена/ ← *Єва* /матір/ (П 1939,25), *Марія-Параскева* /новонароджена/ ← *Параскева* /матір/ (П 1932,28). Очевидно, це пов'язано зі збереженням вірування про перехід на найменованого долі особи, іменем якої названо дитину.

Загалом, у результаті дії чинників визначено мотиви найменування 55,4% латиномовних та 53,2% україномовних імен в антропоніміконах позашлюбних дітей греко-католиків.

Висновки

1. На основі аналізу позалінгвальної інформації метричних книг про народження виявлено перелік чинників вибору імені для новонароджених – релігійний чинник, використання імен батька, матері, хрещеного батька, хрещеної матері та повитухи.

2. З'ясовано мотиви найменування дітей з нижчих прошарків м. Львова. Найчисленнішим в усіх досліджуваних соціально-професійних групах був вплив релігійного чинника, що свідчить про усталеність віросповідних вказівок щодо вибору імен у середовищі львів'ян першої половини ХХ ст. Найбільшу кількість імен або іменних компонентів згідно зі святцями обрано у сім'ях заробітчан. Імена хрещеного батька та хрещеної матері слугували потужними чинниками появи назв новонароджених, зокрема дітей матерів-одиначок. Використання імені батька та імені матері як чинників найменування, в середньому, ілюструє п'ята частина імен новонароджених у сім'ях заробітчан та прислуги. Вибір найменшої кількості найменувань новонароджених зумовило ім'я повитухи, крім сімей матерів-одиначок, у яких найслабшим чинником найменування було ім'я матері.

Перспектива досліджень полягає у виявленні мотивів найменування дітей з бідних прошарків римо-католицької консисторії м. Львова.

Примітки

- ¹ Скорочення, використані у Таблиці: д. народж. – дата народження, д. хрещ. – дата хрещення, хрещ. б. – хрещений батько, хрещ. м. – хрещена мати, п. – баба-повитуха.
- ² Щоб ідентифікувати кожний метричний запис з бази даних, використовуємо паспортизацію: 1) буква позначає храм, у якому здійснювався метричний запис (П – церква Св. Параскеви П'ятниці); 2) рік фіксації метричного запису; 3) порядковий номер метричного запису. Наприклад, Євстахій (П 1924,54), Олександра-Дарія (П 1937,27).

Список використаних джерел

1. Грушевський М. Дитина в звичаях і віруваннях українського народу / М. Грушевський. – К., 2001. – 96 с. [Передрук з Матеріалів до українсько-руської етнології / Наукове товариство ім. Шевченка у Львові. Комісія етнографічна. Т. VIII–IX. Львів, 1906–1907].
2. Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (Друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / О. Кісь. – Львів : Ін-т народозн. НАН України, 2008. – 272 с.
3. Никонов В. А. Имя и общество / В. А. Никонов. – М., 1974. – 276 с.
4. Пахомова С. М. Одноймення братів та сестер: причини та мотиви / С. М. Пахомова // *Studia Slovakistica* : зб. наук. ст. Вип. 9 : Ономастика. Антропоніміка / [упоряд. і відп. ред. : С. Пахомова, Я. Джоґаник]. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. – С. 62–68.
5. Сторонська Т. Роль хрещених батьків в обряді хрещення та у житті християнина : літургійно-моральний аспект / Т. Сторонська. – [Б. м.], 2007. – 94 с.
6. Hozzowski S. Ekonomiczny rozwój Lwowa w latach 1772–1914 [Електронний ресурс] / S. Hozzowski. – Lwów : Nakł. Izby Przemysłowo-Handlowej, 1935. – 120 с. – Доступно з : http://www.lulavi.lv/media/upload/tiny/files/Onomastikas%20p%20r%20C4%93t%20C4%ABjumi%20_2012_kopsavilkumi.pdf.

Джерела

1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів.

2. Ф. 201 Львівська греко-католицька консисторія, 1607–1948 рр.
3. Оп. 4а. – Спр. 3297–3312. Метричні книги парафіян греко-католицької церкви Св. Параскеви П'ятниці у Львові, 1900–1943 рр.

Анотація. У статті на матеріалі вперше введеної в науковий обіг джерельної бази (метричних книг) встановлено мотиви вибору імен для новонароджених, зокрема дію релігійного чинника, вплив імен батьків, хрещених батьків та повитухи. Окреслено середовище неможливих прошарків Львова – заробітчан, прислуги, матерів-одиначок.

Ключові слова: іменник, мотиви вибору імен, соціально-професійна група, метрична книга, греко-католики, Львів.

Summary. The present article has been an attempt to define the motifs behind choosing names for newborns based on newly introduced sources, namely metric birth books available from Lviv Greek Catholic St Paraskeva Church dating back to the first half of the 20th century. The examples were selected from names of children born in the environment of deprived social strata in the city of Lviv – workers, servants and single mothers.

Based on linguistic and extralinguistic information from metric records the analysis methodology has been elaborated for tracing the connection of naming motifs with social status of name givers. We have used the correlation method, methods of sociolinguistic interpretation and sociolinguistic reconstruction and elements of quantitative method.

The following set of factors has been defined: religious factor, usage of father's, mother's, godfather's, godmother's and midwife's names.

The influence of religious factor was the most essential in all social and professional groups under analysis which testifies to the stability of religious instruments in name choice among Lviv citizens of the first half of the 20th century. The largest amount of names or name components deriving from church calendars was chosen in the families of workers.

The names of godfather and godmother were powerful factors in the formation of newborns' names, especially in single mother families. This marker proves connection of naming motifs with previous centuries when godparents were considered not only spiritual, but financial guardians of their poor godchildren.

The usage of father's and mother's names as naming factors is on average illustrated by the fifth part of newborn's names in the families of workers and servants. The choice of the least part of newborns' names was stipulated by the names of midwives, except of single mother families where mother's name was the weakest factor in name choice.

The analysis has also revealed compound names where the choice of components was influenced by several factors. The most frequent one was the combination of parents' and godparents' names in two-component name of a child.

All the factors of influence which had been detected helped to reconstruct the motifs of choice in one half of names of children born in the families from lower social strata in Lviv in the first half of the 20th century.

Key words: names, motifs in name choice, social and professional group, metric book, Greek Catholics, Lviv.

Отримано: 19.01.2015 р.

УДК 811. 161. 2-367. 625

Іваночко К.М.

НАГОЛОШУВАННЯ СУФІКСАЛЬНИХ ВІДСУБСТАНТИВНИХ ДІЄСЛІВ ІЗ СУФІКСОМ -И- СУФІКСАЛЬНО-ФЛЕКСІЙНОГО АКЦЕНТНОГО ТИПУ В МАРАМОРОСЬКІЙ ЛОКАЛЬНІЙ ГОВІРЦІ

Південно-західні говори української мови становлять неабиякий інтерес, оскільки вони, на думку Я. Закревської, ніколи не уніфіковувалися (та й не уніфікується) з літературною нормою [3, 132]. Закарпатські говірки є складовою карпатської групи говорів південно-західного наріччя, здавна привертала увагу дослідників своєю яскравою діалектною специфікою, збереженням низки архаїчних рис й одночасно наявністю багатьох інновацій, тривалими взаєминами з іншими спорідненими й неспорідненими мовами тощо. Вони поділяються на чотири групи: а) марамо-